

פרק אותו ואת בנו

מתניתין:

א-ע א-ע איסור שחיטת אותו ואת בנו [אם וולדה]⁽¹⁾ ביום אחד נוהג בין בארץ ובין בחוץ

האדם שלא יתאכזר, וראה עוד בספר החינוך [תקמה].

ולכאורה תמוה שהרי שנינו [פא ב] שהנוחר את האם מותר לשחוט את בנה, וכן תמוה למה איסור זה נוהג רק בבהמה תהורה.

ושמא כוונת הרמב"ם שסיבת האיסור היתה מצד אכילת האדם בשר שחיטתן יחד, וכטעם איסור אכילת גדי בחלב אמו [ראה אבן עזרא ורמב"ן שמות כג יט] אך כיון שמקור האיסור נאמר בקדשים שאכילתן תלויה ביום שחיטתן, ובאיסור שחיטתן ביום אחד נמנעת אכילתן יחד, שוב לא אסרה התורה אכילתן אפילו בחולין, ולפיכך לא נאמר האיסור אלא בראוין לאכילה. [וטריפה אוסרת משום שנעשית בה שחיטה, כשם שכל חלב נאסר מפני חלב אם, ולכן חל האיסור גם לשני בני אדם, אף שאין אחד אוכל אותו ובנו], וראה הערה 120.

ובאופן דומה יתכן, שנאסרה רק שחיטה לצורך אכילתן יחד, שהיא אכזריות בשחיטה, ואף שהאיסור חל גם כששנים שוחטין, עשו בה הרחקה שמא אחד ישחוט בן לפני האם ויאכל שניהם.

וראה בכל בו [קיא] שהטעם משום אכזריות, ואף ששחיטה מותרת לא התיר הכתוב לעקור את המין, וההורג או"ב כאילו יכרית המין.

1. להלן [ע"ב] מבואר שלדעת רבנן האיסור רק בשחיטת אם עם בנה או בתה, כי וולדה כרוך אחריה, ולכן אין איסור לשחוט אב וולדו, וכך פירשו הרמב"ם והרע"ב.

אך להלכה פסק הרמב"ם [שחיטה יב יא]

הרמב"ם [מורה נבוכים ח"ג מח] נתן טעם לאיסור שחיטת אותו ואת בנו. משום שטבע הבהמות שדואגות על בניהם בראותן ששוחטים אותם, כי אהבת אם לבנה אינה נמשכת אחר השכל אלא היא מפעולות המחשבה המצויה בבהמה כמו באדם. וכדבריו מבואר בתנחומא ומדרש רבה [פר' אמור] שהאיסור משום אכזריות, וכן כתבו תוס' במגילה [כה א] שהקב"ה חס על אותו ובנו.

אך הרשב"א [ח"ג רנד] תמה שאם כן למה אסור לשחטן זה שלא בפני זה ולכן דחה טעם זה וכתב שלא יתכן שהבהמות מכירין בניהם בגדלותן כשאינם כרוכים אחריהם. [וראה רמב"ן וריטב"א [עט א] שהצד לחלק בין או"ב לשאר דינים הוא שמא חס רחמנא כשכרוך אחריה].

אמנם הרמב"ם עצמו כבר כתב שהאיסור נאמר גם בשחיטת אם קודם בנה, משום סייג והרחקה שמא ישחטנו לפניו, ונאמר האיסור בשור ושה שאכילתם מצויה. והוסיף שאין להקשות ממה ששנינו במגילה [יח א] שאסור לומר על קן ציפור יגיעו רחמין, כי כבר נחלקו האמוראים אם האיסור משום שעושה את המצוות כרחמים ואינן אלא גזירות [שטעמן אינו ידוע לנו], או משום שלא להטיל קנאה במעשה בראשית, והלכה כטעם השני, כי יש טעם לכל מצוה.

והרמב"ן [דברים כב ו] ביאר, כי אף שאמרו שלא ניתנו המצוות אלא לצרף את הבריות, היינו שאין הטעם משום רחמנות על הבהמות — שהרי אנו שוחטין אותם — אלא ללמד את